

Instytut Pamięi Narodowej - Łódź

<https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/nauka/konferencje-naukowe/54775,Miedzynarodowa-konferencja-naukowa-Niemieckie-i-sowieckie-ustawodawstwo-wobec-Po.html>
23.04.2024, 09:33

Międzynarodowa konferencja naukowa „Niemieckie i sowieckie ustawodawstwo wobec Polaków i obywateli polskich 1939-1945” - Łódź, 21-22 maja 2018

Dr Dariusz Rogut, dyrektor Oddziału IPN w Łodzi, odczytał na wstępie konferencji list Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, w którym przypomniał, że obydwa państwa totalitarne, wprowadzając w życie postanowienia paktu Ribbentrop-Mołotow z 23 sierpnia 1939 r., przystąpiły do tworzenia opresyjnego ustawodawstwa, szczegółowo określającego ramy funkcjonowania Polaków i obywateli polskich w warunkach okupacyjnych z lat 1939–1945. Efektem tych działań były masowe represje, przybierające coraz to brutalniejsze formy i obejmujące swym zakresem gwałtownie rosnącą liczbę ofiar.

Zakres prześladowań w pełni uprawnia do stosowania pojęcia ludobójstwa, tak w odniesieniu do okupacji niemieckiej, jak i sowieckiej.

Zagadnieniem kluczowym dla zilustrowania działań administracji niemieckiej jest kwestia traktowania przez okupanta ludności żydowskiej, mająca w ówczesnych realiach decydujący wpływ na kształt relacji polsko-żydowskich i m.in. poważnie ograniczająca możliwości udzielenia przez Polaków pomocy osobom narodowości żydowskiej. Interesujące będzie również zestawienie realiów panujących na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i na terenie Generalnego Gubernatorstwa.

Drugi dzień obrad poświęcony został przedstawieniu szerokiego spectrum prześladowań stosowanych przez władze sowieckie, w tym działalności „wymiaru sprawiedliwości”.

W konferencji wzięli udział badacze m.in. z Niemiec, Polski i Rosji.

Ilustracją konferencji były wybrane panele dwóch wystaw Oddziału IPN w Łodzi: [„Zbrodnie niemieckie na ziemi łódzkiej w czasie II wojny światowej”](#) oraz [„Ocaleni z »niehumanitarnej ziemi«. Losy uchodźstwa polskiego z ZSRS w latach 1942-1950”](#).

Wystąpienia:

21 maja

- **dr h.c. Uł Dieter Schenk** (były dyrektor Federalnego Urzędu Kryminalnego RFN)
Zniszczenie polskiej inteligencji jako forma ludobójstwa
- **prof. Bogdan Musiał** (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie)
Penalizacja pomocy Żydom. Niemieckie ustawodawstwo okupacyjne w Generalnym Gubernatorstwie

Zapis wideo panelu pierwszego

- **dr hab. Janusz Wróbel** (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi)
Niemiecki system prawny jako narzędzie polityki depopulacyjnej na tzw. ziemiach wcielonych do Rzeszy w latach 1939–1945
- **dr hab. Grzegorz Berendt** (Uniwersytet Gdański/Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku)

Przepisy regulujące konfiskatę rezerw finansowych Żydów w Generalnym Gubernatorstwie

- **dr Arūnas Bubnys** (Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy w Wilnie)
Holokaust Żydów polskich w Wilnie

Zapis wideo panelu drugiego

- **mgr Dorota Siepracka** (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi)
Przyczynek do badań nad orzecznictwem sądów niemieckich w okupowanej Polsce 1939-1945. Sprawy dotyczące kontaktów polsko-żydowskich w Łodzi
- **prok. Robert Kopydłowski** (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie)
Stosowanie represyjnych przepisów ustawodawstwa niemieckiego i sowieckiego na przykładach wybranych śledztw
- **dr Oleh Sawczuk** (Łucki Narodowy Uniwersytet Techniczny)
Przesiedlenia Polaków i Ukraińców w latach 1944-1945 według aktów normatywnych ZSRS

Zapis wideo panelu trzeciego

22 maja

- **dr Wojciech Wichert** (Instytut Pamięci Narodowej w Szczecinie)
Rozporządzenie z 4 grudnia 1941 r. o prawie karnym dla Polaków i Żydów na wcielonych do Rzeszy ziemiach wschodnich (Polenstrafrechtsverordnung)
- **prof. Aleksander Riepiniecki** (Państwowy Uniwersytet Społeczno-Pedagogiczny w Samarze)
Artykuł 58 kodeksu karnego RFSRS i jego zastosowanie w represyjnym systemie w latach 1937-1945

Zapis wideo panelu czwartego

- **prof. Aleksiej Zacharczenko** (Moskiewski Uniwersytet Pedagogiczny – Filia w Samarze)
Kodeks karny RFSRS i praktyki represyjne wobec Polaków i obywateli polskich w latach 1937-1945
- **dr hab. Sławomir Kalbarczyk** (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie)
Sowieckie instytucje »wymiaru sprawiedliwości« i ich udział w represjach wobec obywateli polskich w latach II wojny światowej. Zarys problematyki

Zapis wideo panelu piątego

- **prof. Ēriks Jēkabsons** (Uniwersytet Łotwy w Rydze)
Represje sowieckie w okupowanej Łotwie w latach 1940–1941: przypadek Polaków
- **dr Dariusz Rogut** (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi/Akademia Sztuki Wojennej w Rembertowie)
„Lex retro non agit” a sowiecka rzeczywistość prawna. Wyroki Kolegium Specjalnego NKWD wobec aresztowanych w Wilnie oficerów Wojska Polskiego w latach 1940–1941

Zapis wideo panelu szóstego

Wypowiedź dr. Dariusz Roguta, dyrektora Oddziału IPN w Łodzi

Wypowiedź Posła na Sejm RP Waldemara Budy

Wypowiedź prof. Ēriksa Jēkabsonsa (Uniwersytet Łotwy w Rydze)

Wypowiedź Aleksieja Zacharczenko z Moskiewskiego Uniwersytetu Pedagogicznego

foto: Marzena Kumosińska